

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Protiústavní očkování?

Otázka očkování neustále dělí lidi do dvou nesmiřitelných táborů. Skupinka příznivců, kteří věří v jeho pozitivní účinek a vyzdvihují vymýcení obávaných chorob, jako byla dětská obrna a skupinka odpůrců, kteří se domnívají, že kolektivní imunita je překonaný mýtus, tvrdí že není vhodné, aby stát diktoval rodičům, co smějí a nesmějí a v neposlední řadě zdůrazňují více či méně prokázané vedlejší účinky očkování, včetně vzniku autistických projevů, poruch imunity a vývojových vad.

Účelem tohoto textu není definitivně rozlousknout ten kardinální gordický uzel „zda očkovat“, ale zda je či není současná koncepce očkování v České republice v souladu se zákony a ústavním pořádkem. Pořádek se do této problematiky pokusil vnést březnový náleź Ústavního soudu Pl. ÚS 16/14[1] (dále jen „ÚS“), který se zabýval konkrétně jedním z problémů, se kterými se potýkají rodiče neočkovaných dětí. Tou komplikací je nemožnost umístit dítě do školky nebo dětské skupiny, neboť § 50 zákona č. [258/2000](#) Sb., o ochraně veřejného zdraví praví, že *předškolní zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci*[2]. Předmětný náleź ÚS začal ústavní stížností matky z Náměšti nad Oslavou na Třebíčsku, která se pokoušela umístit do dvou předškolních zařízení své dítě. Svého syna odmítla očkovat podle standardního očkovacího kalendáře[3], některé očkování provedla, některé plánovala provést později, až se lépe vyvine dětský imunitní systém a některé neplánovala pro jejich údajnou nadbytečnost vůbec. Výše zmíněná ústavní stížnost byla odůvodněna porušením práva na předškolní vzdělání[4], které bylo způsobeno nepřijetím dítěte do kolektivu ve školce.

Jen velmi stručně o prvních fázích řízení, které prošlo od odvolání matky proti rozhodnutí ředitelů mateřských školek Náměšť nad Oslavou Třebíčská a Náměšť nad Oslavou Husova, přes rozhodnutí Krajského úřadu Kraje Vysočina, Krajského soudu v Brně až k Nejvyššímu soudu, který zamítl stěžovatelčinu kasační stížnost. Té poté nezbylo než se obrátit k ÚS, jakožto poslední výspě ochrany Ústavou zaručených práv.

Smyslem řízení u ÚS byl návrh na zrušení § 50 zákona č. [258/2000](#) Sb., jehož absence by umožnila i neúplně očkovaným dětem absolvovat standardní předškolní vzdělání s ostatními dětmi.

Stěžovatelka argumentovala v několika bodech, z nichž nejsilnějším byl celkový popis, proč je vnímán přístup České republiky jako neproporcionální a neprůchozí skrze testy racionality a nezbytnosti. Tato (ne)proporcionálna se následně promítá i do práva na osobní integritu, kde je nutné zkoumat, zda existují mírnější opatření než radikální a drastické úplné vyloučení ze vzdělání, které může působit sankčně. Dalším argumentem je, že článek 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „**LZPS**“) říká, že meze základních práv a svobod mohou být omezeny pouze zákonem a očkovací povinnost, od které se odvíjí přijetí do mateřské školy, je stanovena pouhou vyhláškou. Další subsidiární bod je Úmluva o lidských právech a biomedicíně (dále jen „**Úmluva**“), která předvídá svobodný a informovaný souhlas. Tento v praxi tak svobodný není, neboť dítě je donuceno se očkování podrobit na základě (ne)přímé sankce vyloučení z předškolního vzdělání. Tento postup se pak úzce dotýká života celé rodiny, neboť matka/otec jsou nuceni s dítětem zůstat doma, což zákonitě vede ke snížení celkového příjmu rodiny a její životní úrovni. Rodina je proto diskriminována na základě svého přesvědčení nebýt podrobena stanovenému režimu očkování.

Posledním z podpůrných argumentů, které stojí za zmínku, je pak státní politika, která nepřebírá žádnou odpovědnost v případě zdravotních následků očkování, které se výjimečně objevují.

Argumenty protistrany byly zjevné. Poukazovalo se na ustálenou judikaturu, která se zabývala (proti)ústavností nutnosti očkování a která opakovaně dochází k názoru, že je vše v pořádku. Dále je argumentováno zájmem všech vyspělých zemí, v souladu s doporučením Světové zdravotnické organizace (WHO), které akcentují nutnost vysoké proočkovanosti jako primárního způsobu jak zabránit návratu výše zmíněných strašáků ve formě dětské obrny apod. tím, že sníží cirkulaci patogenu v populaci a v ideálním případě absolutně zabráni jeho dalšímu šíření. Argumentováno je epidemií černého kašle ve Velké Británii po poklesu proočkovanosti, která se dotkla 225.000 nemocných. Dále se zmiňuje, že i v ostatních zemích jako je Francie, Belgie, USA apod. je zvykem očkovat (a zakazovat vstup do škol neočkovaným).

Dále pak reaguje protistrana postupně na jednotlivé argumenty stěžovatelky, podotýká, že jedinou sankcí není nemožnost umístit dítě do školky ale pokuta dle § 29 odst. 1 písm. f) zákona č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích a že povinnost očkovat nemusí být obsažena v zákonném předpisu, ale stačí „pouhá“ vyhláška (u které vyzdvihuje možnost rychlejších změn a z toho plynoucí flexibilitu), což bylo v minulosti Nejvyšším správním soudem judikováno[5].

Ústavnímu soudu bylo postupně doručeno několik amicus curiae briefs[6], tedy názorů nezávislých expertů z oboru. Jednalo se o předsedu společnosti Unicampus MUDr. Jana Vavrečku, Ph.D., a také předsedu pro sekci očkování v České pediatričké společnosti Prof. MUDr. Jana Jandu, CSc. – oba horovali pro nezbytnost očkování a také nezbytnost podmínky očkování pro umístění dětí do předškolních zařízení.

Ústavní soud posléze ve své argumentaci použil test vhodnosti, srovnání s rozsudkem ESLP[7] i svůj nedávný nálezh[8] ohledně institutu očkovací povinnosti. Uzavírá, že podrobení se povinnému očkování je svým způsobem akt sociální solidarity každého rodiče. A contrario sociální nespravedlivostí by bylo přijímat neočkované děti, které se nepodrobily standardní proceduře a pouze využívají výhod kolektivní imunity.

Tedy se plénum ÚS shodlo, že napadené ustanovení není protiústavní, ergo není důvod ho rušit. Shoda byla téměř jednomyslná, jedinou černou ovci, jak se stává už tradicí[9] ve věcech souvisejících s očkováním, byla soudkyně Kateřina Šimáčková.

Ta ve svém odlišném názoru zdůraznila hlavní čtyři oblasti, ve kterých dle jejího názoru současná úprava pokulhává a nedosahuje ústavních parametrů:

- 1) Rozsah povinného očkování je zcela ponechán na vůli ministerstva zdravotnictví a není stanoven zákonem, a tedy je v rozporu se základním právem na nedotknutelnost osoby.
- 2) Stávající právní úprava ani nesplňuje požadavek přiměřenosti zásahu do základního práva, neboť sledovaného cíle (ochrany veřejného zdraví) by šlo dosáhnout ve stejné míře šetrnějšími prostředky, při kterých by výběr vakcíny a dávkování byl ponechán na samotných rodičích po konzultaci s lékaři.
- 3) Dále právní úprava neobsahuje objektivní odpovědnost státu za škodu na zdraví jedince, který se podrobil povinnému očkování.
- 4) Vlastní výčet nemocí, proti kterým je povinné očkování stanoveno, je nadměrný, neboť u všech není tato povinnost dostatečně odůvodněna ochranou veřejného zdraví.

Dále z odůvodnění Kateřiny Šimáčkové číší jistý nesouhlas s obecnými proklamacemi ve formě „je nutná vzájemná solidarita mezi očkovanými dětmi“ a nesouhlasí ani s výše uvedenými amicus curiae briefs, neboť je považuje za tendenční. Argument povinným očkováním, jako podmínkou umístění do školky ve Francii, soudkyně Šimáčková poměrně snadno vyvrací srovnáním, že se ve Francii povinně

očkuje proti třem nemocem[10], v ČR proti devíti.

Úplným závěrem vyjádření disentující soudkyně byl povzdech nad tím, že debata vždy sklouzne do úrovně, zda očkovat ano či ne, místo toho, aby se řešily konkrétní návrhy ke zlepšení a zracionalnění podmínek pro provedení daného očkování - aby vhodně chránilo a zároveň nezasahovalo do práv chráněných Ústavou a LZPS.

Jan Metelka,
student Právnické fakulty UK

[1] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Dostupné č. [258/2000](#) Sb.

[3] Zahrnuje záškrť, tetanus, černý kašel, dětskou obrnu, žloutenku typu B a onemocnění vyvolaná bakterií *Haemophilus influenzae* typu B. Další povinná vakcína chrání před spalničkami, zarděnkami a příušnicemi.

[4] práva na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

[5] č. j. 8 As 6/2011-120

[6] Dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[7] ve věci Solomachin proti Ukrajině ze dne 15. 3. 2012

[8] sp. zn. Pl. ÚS 19/14

[9] Soudkyně Šimáčková vyjádřila svůj odlišný názor i v nálezů pléna sp. zn. Pl. ÚS 19/14

[10] Záškrť, tetanus, obrna

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)